Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

28. aprill 2022 *

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 2014/24/EL – Hanked – Artikkel 63 – Ettevõtjate ühenduse tuginemine teiste üksuste suutlikkusele – Avaliku sektori hankija võimalus nõuda, et selles ühenduses osaleja täidaks teatavaid olulisi ülesandeid – Riigisisesed õigusnormid, mis näevad ette, et peatöövõtja peab vastama tingimustele ja osutama teenuseid suuremas osas

Kohtuasjas C-642/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Consiglio di giustizia amministrativa per la Regione siciliana (Sitsiilia maakonna kõrgeim halduskohus, Itaalia) 14. oktoobri 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 27. novembril 2020, menetluses

Caruter Srl

versus

S.R.R. Messina Provincia SCpA,

Comune di Basicò,

Comune di Falcone,

Comune di Fondachelli Fantina,

Comune di Gioiosa Marea,

Comune di Librizzi,

Comune di Mazzarrà Sant'Andrea,

Comune di Montagnareale,

Comune di Oliveri,

Comune di Piraino,

Comune di San Piero Patti,

Comune di Sant'Angelo di Brolo,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

Regione Siciliana – Urega – Ufficio regionale espletamento gare d'appalti lavori pubblici Messina,

Regione Siciliana – Assessorato regionale delle infrastrutture e della mobilità,

menetluses osalesid:

Ditta individuale Pippo Pizzo,

Onofaro Antonino Srl,

Gial Plast Srl,

Colombo Biagio Srl,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja president C. Lycourgos, kohtunikud S. Rodin (ettekandja), J.-C. Bonichot, L. S. Rossi ja O. Spineanu-Matei,

kohtujurist: M. Campos Sánchez-Bordona,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– Ditta individuale Pippo Pizzo, esindaja: *avvocato* R. Rotigliano,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistasid *avvocato dello Stato* C. Colelli ja *procuratore dello Stato* M. Cherubini,

– Euroopa Komisjon, esindajad: G. Wils, G. Gattinara ja P. Ondrůšek,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT 2014, L 94, lk 65) artikli 63 tõlgendamist koostoimes ELTL artiklites 49 ja 56 sätestatud asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse põhimõttega.

2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses, mille pooled on ühelt poolt Caruter Srl ja teiselt poolt S.R.R. Messina Provincia SCpA (edaspidi „SRR“), Comune di Basicò (Basicò kohalik omavalitsusüksus, Itaalia), Comune di Falcone (Falcone kohalik omavalitsusüksus, Itaalia), Comune di Fondachelli

Fantina (Fondachelli Fantina kohalik omavalitsusüksus, Itaalia), Comune di Gioiosa Marea (Gioiosa Marea kohalik omavalitsusüksus, Itaalia), Comune di Librizzi (Librizzi kohalik omavalitsusüksus, Itaalia), Comune di Mazzarrà Sant'Andrea (Mazzarrà Sant'Andrea kohalik omavalitsusüksus, Itaalia), Comune di Montagnareale (Montagnareale kohalik omavalitsusüksus, Itaalia), Comune di Oliveri (Oliveri kohalik omavalitsusüksus, Itaalia), Comune di Piraino (Piraino kohalik omavalitsusüksus, Itaalia), Comune di San Piero Patti (San Piero Patti kohalik omavalitsusüksus, Itaalia), Comune di Sant'Angelo di Brolo (Sant-Angelo di Brolo kohalik omavalitsusüksus, Itaalia), Regione Siciliana – Urega – Ufficio regionale espletamento gare d'appalti lavori pubblici Messina (Sitsiilia maakond – Urega – Messina piirkondlik riiklike ehitustööde hangete amet, Itaalia) ja Regione Siciliana – Assessorato regionale delle infrastrutture e della mobilità (Sitsiilia maakonna piirkondlik infrastruktuuri ja liikuvuse direktoraat, Itaalia), seoses hankelepingu sõlmimisega, mis puudutab sorditud ja sortimata tahkete olmejäätmete kogumise ja vedamise teenust ning muid avalikke hügieeniteenuseid 33 omavalitsusüksuses, mis on koondatud SRRi koosseisu.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 2014/24 põhjendustes 1 ja 2 on märgitud:

„(1) Riigihankelepingute sõlmimine liikmesriikide ametiasutuste poolt või nende nimel peab toimuma Euroopa Liidu toimimise lepingus (ELi toimimise leping) sätestatud põhimõtete alusel ning järgides eelkõige kaupade vaba liikumise, asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse põhimõtteid ning nendest tulenevaid põhimõtteid, nagu võrdne kohtlemine, mittediskrimineerimine, vastastikune tunnustamine, proportsionaalsus ja läbipaistvus. Teatavat maksumust ületavate riigihankelepingute puhul oleks siiski vaja riiklikke hankemenetlusi kooskõlastavaid sätteid, mis aitaksid tagada, et kõnealuseid põhimõtteid praktikas järgitakse ning et riigihanked oleksid konkurentsile avatud.

(2) […] tuleks läbi vaadata ja ajakohastada […] riigihanke-eeskirjad […] hõlbustades eelkõige väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (VKEd) riigihangetes osalemist […]. Ka on vaja selgitada põhimõisteid ja -kontseptsioone, et tagada õiguskindlus ja võtta arvesse Euroopa Liidu Kohtu asjakohase väljakujunenud kohtupraktika teatavaid asjakohaseid aspekte."

4 Direktiivi artikli 2 „Mõisted" lõige 1 sätestab:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

[…]

10) „ettevõtja" – füüsiline või juriidiline isik või avaliku sektori asutus või selliste isikute ja/või asutuste rühm, sealhulgas igasugused ettevõtjate ajutised ühendused, kes pakub turul ehitustööde ja/või ehitustöö tegemist, asju või teenuseid;

[…]".

5 Nimetatud direktiivi artikli 19 „Ettevõtjad“ lõige 2 näeb ette:

„Ettevõtjate rühmad, sealhulgas ajutised ühendused, võivad hankemenetlustes osaleda. Avaliku sektori hankijad ei või nõuda, et neil oleks pakkumuse või osalemistaotluse esitamiseks mingi konkreetne juriidiline vorm.

Vajaduse korral võivad avaliku sektori hankijad hankedokumentides selgitada, kuidas ettevõtjate rühmad peavad vastama majandusliku ja finantsseisundi nõuetele või artiklis 58 osutatud tehnilise ja kutsealase suutlikkuse kriteeriumidele, kui seda on võimalik objektiivselt põhjendada ning see on proportsionaalne. Liikmesriigid võivad kehtestada standardtingimused sellele, kuidas ettevõtjate rühmad neid nõudeid täitma peavad.

Ettevõtjate rühmade poolt lepingu täitmise kõik sellised tingimused, mis erinevad eraldiseisvate osalejate suhtes kehtestatud tingimustest, peavad samuti olema objektiivsetel alustel põhjendatavad ning proportsionaalsed.“

6 Sama direktiivi artikli 58 „Kvalifitseerimise tingimused“ lõiked 3 ja 4 sätestavad:

„3. Seoses majandusliku ja finantsseisundiga võib avaliku sektori hankija kehtestada nõuded tagamaks, et ettevõtjal on lepingu täitmiseks vajalik majanduslik ja finantsalane suutlikkus. Selleks võib avaliku sektori hankija eelkõige nõuda, et ettevõtjatel oleks teatav minimaalne aastakäive, sealhulgas teatav miinimumkäive lepinguga hõlmatud valdkonnas. Lisaks võib avaliku sektori hankija nõuda, et ettevõtjad esitaksid teavet oma aastaaruannete kohta […]. Samuti võib ta nõuda ametialase vastutuskindlustuse asjakohase taseme täitmist.

[…]

4. Seoses tehnilise ja kutsealase suutlikkusega võib avaliku sektori hankija kehtestada nõudeid tagamaks, et ettevõtjatel on olemas vajalikud inim- ja tehnilised ressursid ning kogemused lepingu täitmiseks nõutaval kvaliteeditasemel.

[…]“.

7 Direktiivi 2014/24 artikli 63 „Teiste üksuste suutlikkusele toetumine“ on sätestatud:

„1. Artikli 58 lõike 3 kohaste majandusliku ja finantsseisundi kriteeriumite ning artikli 58 lõike 4 kohaste tehnilise ja kutsealase suutlikkuse kriteeriumite täitmisel võib ettevõtja vajaduse korral ja konkreetse lepingu puhul toetuda teiste üksuste suutlikkusele, olenemata nendevaheliste suhete õiguslikust laadist. […] haridust ja kutsekvalifikatsiooni või asjakohast töökogemust puudutavate kriteeriumite osas võivad ettevõtjad toetuda aga üksnes teiste üksuste suutlikkusele, kui viimati nimetatud teevad selliseid ehitustöid ja osutavad selliseid teenuseid, mille jaoks selline suutlikkus on nõutav. Kui ettevõtja soovib toetuda teiste üksuste suutlikkusele, tõendab ta avaliku sektori hankijale, et vajalikud vahendid on talle kättesaadavad, näiteks esitades sellistelt üksustelt saadud vastava kinnituse.

[…]

Samadel tingimustel võib artikli 19 lõikes 2 osutatud ettevõtjate rühm toetuda sama rühma teiste osaliste või teiste üksuste suutlikkusele.

2. Liikmesriigid võivad sätestada, et seoses ehitustööde ja teenuste hankelepingutega ning asjade kohaletoomise või paigaldamistöödega asjade hankelepingute puhul võib avaliku sektori hankija nõuda, et teatavaid olulisi ülesandeid teostaks pakkuja ise või kui pakkumuse esitab artikli 19 lõike 2 kohane ettevõtjate rühm, siis selle rühma liige.“

Itaalia õigus

8 18. aprilli 2016. aasta seadusandliku dekreedi nr 50 – riigihangete seadustik (*GURI* nr 91 regulaarne lisa; 19.4.2016) (Codice dei contratti pubblici) artikli 83, mis käsitleb kvalifitseerimise tingimusi ja abi hanke alusdokumentide koostamiseks, lõige 8 sätestab:

„Avaliku sektori hankijad määravad hanketeates või huvide kinnitamise ettepanekus kindlaks nõutavad osalemistingimused, mida võib väljendada miinimumtasemena, ja vastuvõetavad tõendamisviisid ning kontrollivad vormiliselt ja sisuliselt projekti elluviimise suutlikkust, tehnilist ja kutsealast suutlikkust, sealhulgas ettevõttesiseseid inimressursse ja varasemat tegevust. Artikli 45 lõike 2 punktides d, e, f ja g nimetatud üksuste puhul märgitakse hanketeates vajaduse korral, millises ulatuses peavad erinevad osalevad konkurendid neile tingimustele vastama. Peatöövõtja peab igal juhul vastama tingimustele ja osutama teenuseid suuremas osas. Hanketeated ja pakkumuste esitamise kutsed ei või sisaldada muid nõudeid peale käesolevas seadustikus ja muudes kehtivates õigusaktides sätestatud nõuete, mille täitmata jätmisel menetlusest kõrvaldatakse. Sellised nõuded on igal juhul tühised.“

9 Selle seadustiku artikli 89, mis käsitleb võimalust tugineda teiste üksuste suutlikkusele, lõige 1 näeb ette:

„Olenemata sellest, kas ettevõtja on üksinda või artiklis 45 nimetatud ühenduse liige, võib ta konkreetse hankelepingu puhul täita artikli 83 lõike 1 punktides b ja c nimetatud majanduslikku, finantsilist, tehnilist ja kutsealast laadi tingimused, mis on vajalikud hankemenetluses osalemiseks, välja arvatud artiklis 80 osutatud tingimused, tuginedes teiste üksuste, sh ühenduses osalevate üksuste suutlikkusele. […]“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

10 SRR algatas hankemenetluse, et sõlmida leping sorditud ja sortimata tahkete olmejäätmete, sealhulgas samalaadsete jäätmete kogumiseks ja veoks jäätmekäitlusrajatistesse, ning muude avalike hügieeniteenuste osutamiseks 33 omavalitsusüksuses. Hankeleping, mille kogumaksumus oli 42 005 042,16 eurot ilma käibemaksuta ja mille kestus oli seitse aastat, oli jagatud kolmeks osaks. Hanketeates oli iga hankeosa kohta täpsustatud majandusliku ja finantsseisundi ning tehnilise suutlikkuse nõuded. Lisaks oli ette nähtud kohaldada lepingu sõlmimiseks majanduslikult soodsaima pakkumuse kriteeriumi parima kvaliteedi ja hinna suhte alusel.

11 Hankeosa 2 puhul, mille maksumus oli 19 087 724,73 eurot ja mis puudutas 11 omavalitsusüksusele teenuste osutamist, tunnistati edukaks ditta individuale Pippo Pizzo, Onofaro Antonino Srl-i ja Gial Plast Srl-i (edaspidi „ATI Pippo Pizzo“) ajutine ettevõtjate ühendus, samas kui Caruter Srl-i ja Gilma Srl-i moodustatud ajutine ettevõtjate ühendus (edaspidi „ATI Caruter“) asetati teisele kohale.

12 Caruter esitas Tribunale amministrativo regionale per la Siciliale (Sitsiilia maakonna halduskohus, Itaalia) kaebuse otsuse peale sõlmida leping ATI Pippo Pizzoga. Viimati nimetatu esitas vastukaebuse ATI Caruteri hankemenetluses osaleda lubamise otsuse peale.

13 Nimetatud kohus rahuldas oma 19. detsembri 2019. aasta otsusega põhikaebuse ning tühistas ATI Pippo Pizzo hankemenetluses osaleda lubamise ja tema edukaks tunnistamise otsused. Vastukaebust lahendades tühistas ta ka ATI Caruteri hankemenetluses osaleda lubamise otsuse.

14 Nimetatud kohus märkis, et vastavalt riigihangete seadustiku artikli 83 lõikele 8 koostoimes artikliga 89 võib peatöövõtja alati tugineda teiste ettevõtjate suutlikkusele, kes kuuluvad ühendusse, kuid tingimusel, et ta täidab osalemistingimused ise ja osutab teiste ettevõtjatega võrreldes teenuseid suuremas osas. Käesoleval juhul ei vastanud aga ditta individuale Pippo Pizzo ise põhikohtuasjas käsitletavas hanketeates ette nähtud tingimustele ning ta ei saanud tugineda teiste ettevõtjate suutlikkusele, kes kuulusid ajutisse ühendusse, mida ta esindas.

15 Caruter esitas selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebuse Consiglio di giustizia amministrativa per la Regione sicilianale (Sitsiilia maakonna kõrgeim halduskohus, Itaalia), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus. ATI Pippo Pizzo esitas selle kohtuotsuse peale omakorda vastuapellatsioonkaebuse.

16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et riigihangete seadustikule esimese astme kohtu antud tõlgendus, mille kohaselt peab peatöövõtja igal juhul täitma osalemistingimusi ja osutama teenuseid suuremas osas, võib olla vastuolus direktiivi 2014/24 artikliga 63, kuna see artikkel ei näi piiravat ettevõtja võimalust tugineda kolmandate ettevõtjate suutlikkusele.

17 Neil kaalutlustel otsustas Consiglio di giustizia amministrativa per la Regione siciliana (Sitsiilia maakonna kõrgeim halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas direktiivi [2014/24] artikliga 63, mis käsitleb teiste üksuste suutlikkusele tuginemise võimalust, tõlgendatuna koostoimes ELTL artiklites 49 ja 56 sätestatud asutamisvabaduse põhimõtte ja teenuste osutamise vabaduse põhimõttega, on vastuolus Itaalia õigusnormide kohaldamine, mis käsitlevad [riigihangete seaduse] artikli 83 lõike 8 [kolmandas] lauses ette nähtud „kvalifitseerimise tingimusi ja puudustega pakkumuste selgitamist“ ja mille kohaselt peab see peatöövõtja, kes tugineb teiste üksuste suutlikkusele (mis on [riigihangete seadustiku] artiklis 89 ette nähtud võimalus), igal juhul vastama tingimustele ja osutama teenuseid suuremas osas?“

Kiirendatud menetluse taotlus

18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus taotles käesoleva kohtuasja menetlemist Euroopa Kohtu kodukorra artiklis 105 ette nähtud kiirendatud menetluses.

19 Eelotsusetaotluse esitanud kohus põhjendas oma taotlust sellega, et käesolev kohtuasi tõstatab põhimõttelise küsimuse, mis mõjutab nende ettevõtjate otsuseid, kes soovivad hankemenetluses osalemiseks tugineda kolmanda ettevõtja suutlikkusele, ning see küsimus on Itaalia kohtutes arvukate vaidluste esemeks. Lisaks sõltub põhikohtuasjas käsitletava hankemenetluse jätkamine Euroopa Kohtu otsusest, kuna ta on juba teinud otsuse kõigi teiste argumentide kohta. Lõpuks

puudutab hankeosa 2 tahkete olmejäätmete kogumise ja vedamise teenust ning muid avalikke hügieeniteenuseid 11 Sitsiilia kohalikule omavalitsusüksusele ning selle hankeosa maksumuseks on hinnatud 19 087 724,73 eurot.

20 Kodukorra artikli 105 lõige 1 näeb selles osas ette, et kui kohtuasja laad nõuab asja lahendamist lühikese aja jooksul, võib Euroopa Kohtu president eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlusel või erandkorras omal algatusel otsustada, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, lahendada eelotsusetaotluse kiirendatud menetluses.

21 Mis puudutab kõigepealt asjaolu, et tõstatatud küsimuses on Itaalias käimas palju kohtuvaidlusi, siis tuleb meenutada, et kodukorra artikli 105 lõikes 1 ette nähtud kiirendatud menetlus kujutab endast menetluslikku vahendit, mille eesmärk on reageerida erakorraliselt kiireloomulisele olukorrale (Euroopa Kohtu presidendi 31. augusti 2010. aasta määrus UEFA ja British Sky Broadcasting, C-228/10, ei avaldata, EU:C:2010:474, punkt 6; 20. detsembri 2017. aasta määrus M. A. jt, C-661/17, ei avaldata, EU:C:2017:1024, punkt 17, ning 18. jaanuari 2019. aasta määrus Adusbef jt, C-686/18, ei avaldata, EU:C:2019:68, punkt 11).

22 Ent suur arv isikuid või õiguslikke olukordi, keda esitatud küsimus võib puudutada, ei saa iseenesest kujutada endast erandlikku asjaolu, mis õigustaks kiirendatud menetluse kasutamist (Euroopa Kohtu presidendi 8. märtsi 2018. aasta määrus Vitali, C-63/18, ei avaldata, EU:C:2018:199, punkt 17 ja seal viidatud kohtupraktika).

23 Mis puudutab seejärel asjaolu, et põhikohtuasja lahendus sõltub vastusest, mille Euroopa Kohus annab esitatud küsimusele, siis tuleneb kohtupraktikast, et õigussubjektide pelk, kuigi õigustatud huvi määrata võimalikult kiiresti kindlaks neile liidu õigusest tulenevate õiguste ulatus ei tõenda erandliku asjaolu esinemist kodukorra artikli 105 lõike 1 tähenduses (Euroopa Kohtu presidendi 8. märtsi 2018. aasta määrus Vitali, C-63/18, ei avaldata, EU:C:2018:199, punkt 18 ja seal viidatud kohtupraktika).

24 Mis puudutab põhikohtuasjas käsitletava riigihanke esemeks olevate tööde väidetavat kiireloomulisust, siis tuleb märkida, et nõue lahendada Euroopa Kohtus pooleliolev vaidlus lühikese aja jooksul ei saa tuleneda ainuüksi asjaolust, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on kohustatud tagama vaidluse kiire lahendamise, ega ainuüksi asjaolust, et riigihanke esemeks olevate tööde hilinemine või peatamine võib asjaomastele isikutele kaasa tuua kahjulikke tagajärgi (vt selle kohta Euroopa Kohtu presidendi 18. juuli 2007. aasta määrus komisjon *vs.* Poola, C-193/07, ei avaldata, EU:C:2007:465, punkt 13 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 8. märtsi 2018. aasta määrus Vitali, C-63/18, ei avaldata, EU:C:2018:199, punkt 19 ja seal viidatud kohtupraktika).

25 Mis puudutab lõpuks põhikohtuasjas käsitletava hankelepingu maksumust, siis väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei õigusta need, kuitahes ülekaalukad ja õigustatud majanduslikud huvid iseenesest kiirendatud menetluse kasutamist (Euroopa Kohtu presidendi 16. märtsi 2017. aasta määrus Abanca Corporación Bancaria, C-70/17, ei avaldata, EU:C:2017:227, punkt 13 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Neil asjaoludel otsustas Euroopa Kohtu president 13. jaanuaril 2021, olles ettekandja-kohtuniku ja kohtujuristi ära kuulanud, jätta kiirendatud menetluse kohaldamise taotluse rahuldamata.

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

27 Itaalia valitsus väidab, et eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu, kuna tõstatatud probleem on hüpoteetiline, leides, et selle taotluse asjakohasus põhikohtuasja konkreetse eseme suhtes ei ole tõendatud.

28 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on ELTL artiklis 267 ette nähtud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute vahelise koostöö raames üksnes asja menetleva ja selle lahendamise eest vastutava liikmesriigi kohtu ülesanne hinnata kohtuasja eripära arvesse võttes nii eelotsusetaotluse vajalikkust asjas otsuse tegemiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Seega, kui küsimused on esitatud liidu õiguse tõlgendamise kohta, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud vastama (4. detsembri 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality ja Commissioner of An Garda Síochána, C-378/17, EU:C:2018:979, punkt 26 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Sellest järeldub, et eeldatakse, et liidu õigust käsitlevad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et küsimuses osutatud liidu õigusnormi tõlgendusel või kehtivuse kontrollimisel ei ole mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi või õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (vt selle kohta 26. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, punkt 29, ja 26. märtsi 2021. aasta kohtumäärus Fedasil, C-134/21, EU:C:2021:257, punkt 48).

30 Käesoleval juhul tuleb märkida, et eelotsuse küsimus puudutab liidu õigusnormide, eelkõige direktiivi 2014/24 artikli 63 tõlgendamist ning et eelotsusetaotlus sisaldab piisavalt faktilist ja õiguslikku raamistikku, et Euroopa Kohus saaks selle küsimuse ulatuse kindlaks määrata.

31 Pealegi ei ole ilmne, et taotletud tõlgendusel ei oleks mingit seost põhikohtuasja asjaolude või esemega või et kõnealune probleem oleks hüpoteetiline. Kuigi direktiivi 2014/24 artikkel 63 lubab avaliku sektori hankijatel üksnes nõuda, et ühenduse juhtiv ettevõtja täidaks ise „teatavaid olulisi ülesandeid“, nähtub eelotsusetaotlusest, et ettevõtja, kellega põhikohtuasjas kõne all olev leping sõlmiti, jäeti menetlusest kõrvale põhjusel, et ei ta oleks teostanud töid ise „suuremas osas“, nagu nõuab riigihangete seadustiku artikli 83 lõige 8.

32 Järelikult on Euroopa Kohtu vastus seoses eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotletud tõlgendusega sellele kohtule tema otsuse langetamiseks vajalik.

33 Seega on eelotsusetaotlus vastuvõetav.

Eelotsuse küsimuse analüüs

34 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2014/24 artiklit 63 koostoimes ELTL artiklitega 49 ja 56 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt peab hankemenetluses osaleva ettevõtjate ühenduse peatöövõtja vastama hanketeates ette nähtud tingimustele ja osutama selle hanke teenuseid suuremas osas.

35 Kõigepealt tuleb märkida, et nagu nähtub eelotsusetaotlusest, on direktiiv 2014/24 põhikohtuasjas vaidluse all olevatele asjaoludele kohaldatav. Lisaks on oluline rõhutada, et käesoleva direktiivi sätteid tuleb vastavalt selle põhjendusele 1 tõlgendada kooskõlas asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse põhimõttega ning nendest tulenevate põhimõtetega. Järelikult ei ole vaja esitatud küsimust eraldi analüüsida ELTL artiklite 49 ja 56 alusel (vt analoogia alusel 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Ciclat, C-199/15, EU:C:2016:853, punkt 25). Pealegi, kuna käesolev eelotsusetaotlus ei tõstata ühtegi uut küsimust asutamisvabaduse ja teenuste osutamise vabaduse põhimõtte või nendest tulenevate põhimõtete kohta, siis piisab, kui käsitleda esitatud eelotsuse küsimust direktiivist 2014/24 lähtudes.

36 Selle direktiivi artikli 63 lõikes 1 on ette nähtud, et ettevõtja võib konkreetse lepingu puhul majandusliku ja finantsseisundi kriteeriumide ning kohaste tehnilise ja kutsealase suutlikkuse kriteeriumide täitmisel tugineda teiste üksuste suutlikkusele ning neil samadel tingimustel võib ettevõtjate ühendus tugineda teiste ühenduses osalejate või teiste üksuste suutlikkusele. Lisaks on selle artikli lõikes 2 täpsustatud, et teatavat liiki hankelepingute puhul, sealhulgas teenuslepingute puhul „võib avaliku sektori hankija nõuda, et teatavaid olulisi ülesandeid teostaks pakkuja ise või kui pakkumuse esitab […] ettevõtjate rühm, siis selle rühma liige“.

37 Pannes ettevõtjate ühenduse peatöövõtjale kohustuse osutada teenuseid „suuremas osas“ võrreldes kõigi ühenduse liikmetega, st osutada suuremat osa kõikidest hankega hõlmatud teenustest, kehtestab riigihangete seadustiku artikli 83 lõige 8 rangema tingimuse kui direktiivis 2014/24 ette nähtud tingimus, mis piirdub sellega, et lubab avaliku sektori hankijal hanketeates ette näha, et teatavaid olulisi ülesandeid täidab otseselt üks ettevõtjate ühenduses osaleja.

38 Selle direktiiviga kehtestatud korra kohaselt võivad avaliku sektori hankijad nõuda, et teatavaid olulisi ülesandeid täidaks otseselt pakkuja ise või kui pakkumuse esitab direktiivi 2014/24 artikli 19 lõikes 2 nimetatud ettevõtjate ühendus, siis selles ühenduses osaleja, samas kui põhikohtuasjas käsitletava riigisisese õiguse kohaselt on liikmesriigi seadusandja see, kes paneb horisontaalselt kõikide riigihangete puhul Itaalias kohustuse, et ettevõtjate ühenduse peatöövõtja osutaks suurema osa teenustest.

39 On tõsi, et direktiivi 2014/24 artikli 19 lõike 2 teises lõigus on ette nähtud, et liikmesriigid võivad kehtestada standardtingimused sellele, kuidas ettevõtjate ühendused peavad vastama majandusliku ja finantsseisundi nõuetele või direktiivi artiklis 58 osutatud tehnilise ja kutsealase suutlikkuse tingimustele.

40 Isegi kui suutlikkus täita olulisi ülesandeid kuulub mõiste „tehniline suutlikkus“ alla direktiivi 2014/24 artiklite 19 ja 58 tähenduses, mis võimaldab liikmesriigi seadusandjal lisada see direktiivi artikli 19 lõikes 2 ette nähtud standardtingimustesse, läheb selline norm, nagu on sätestatud riigihangete seadustiku artikli 83 lõike 8 kolmandas lauses, mis kohustab ettevõtjate ühenduse peatöövõtjat ise täitma suuremat osa ülesannetest, siiski kaugemale sellest, mis on direktiiviga lubatud. Nimelt ei piirdu niisugune norm selle täpsustamisega, kuidas peab ettevõtjate ühendus tagama, et tema käsutuses on hankelepingu täitmiseks vajalikud inim- ja tehnilised ressursid direktiivi artikli 19 lõike 2 tähenduses koostoimes direktiivi artikli 58 lõikega 4, vaid see puudutab hankelepingu tegelikku täitmist ja nõuab selles osas, et hankelepingut täidaks peamiselt ühenduse peatöövõtja.

41 Lõpuks on tõsi, et direktiivi 2014/24 artikli 63 lõike 2 kohaselt võivad avaliku sektori hankijad eelkõige teenuslepingute puhul nõuda, et „teatavaid olulisi ülesandeid“ täidaks ettevõtjate ühenduses osaleja.

42 Kuid hoolimata direktiivi 2014/24 väikestest erinevustest keeleversioonide vahel ilmneb selgelt väljendist „teatavad olulised ülesanded“, mida kasutatakse mitmes keeleversioonis, sh prantsuse ja itaalia keeles („certaines tâches essentielles“ ja „taluni compiti essenziali“) ning teistes keeleversioonides, sh hispaania keeles („determinadas tareas críticas“), saksa keeles („bestimmte kritische Aufgaben“), inglise keeles („certain critical tasks“), hollandi keeles („bepaalde kritieke taken“) ja rumeenia keeles („anumite sarcini critice“), et liidu seadusandja eesmärk on kooskõlas kõnealuse direktiivi põhjendustes 1 ja 2 sätestatud eesmärkidega piirata kohustusi, mida võib panna ühele ühenduses osalevale ettevõtjale, järgides nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset lähenemisviisi, et soodustada selliste ühenduste nagu väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ajutised ühendused osalemist riigihankemenetlustes. Niisugune nõue, nagu on sätestatud riigihangete seadustiku artikli 83 lõike 8 kolmandas lauses, mis hõlmab „teenuste osutamist suuremas osas“, on sellise lähenemisega vastuolus, läheb kaugemale direktiivi 2014/24 artikli 63 lõikes 2 kasutatud sihipärastest mõistetest ning kahjustab seega liidu selle valdkonna õigusnormidega taotletavat eesmärki avada riigihanked võimalikult laiaulatuslikule konkurentsile ning hõlbustada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate osalemist (2. juuni 2016. aasta kohtuotsus Pizzo, C-27/15, EU:C:2016:404, punkt 27).

43 Lisaks, kuigi direktiivi 2014/24 artikli 63 lõige 2 piirdub sellega, et lubab avaliku sektori hankijatel nõuda eelkõige teenuslepingute puhul, et teatavaid ülesandeid täidaks üks või teine ettevõtjate ühenduses osaleja, näeb riigihangete seadustiku artikli 83 lõige 8 ette kohustuse, et teenuseid osutaks suuremas osas just ühenduse peatöövõtja, välistades kõik teised selles osalevad ettevõtjad, ning piirab põhjendamatult direktiivi 2014/24 artikli 63 lõikes 2 kasutatud mõistete tähendust ja ulatust.

44 Eeltoodut arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2014/24 artiklit 63 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt peab hankemenetluses osaleva ettevõtjate ühenduse peatöövõtja vastama hanketeates ette nähtud tingimustele ja osutama selle hanke teenuseid suuremas osas.

Kohtukulud

45 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kohtukulusid, välja arvatud nimetatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta artiklit 63 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt peab hankemenetluses osaleva ettevõtjate ühenduse peatöövõtja vastama hanketeates ette nähtud tingimustele ja osutama selle hanke teenuseid suuremas osas.

Allkirjad